

Voor iedereen gelijke kansen in het stembokje?

Verkiezingen op komst

Binnen enkele weken worden we allemaal verondersteld naar de stembus te gaan om onze vertegenwoordigers in het federale parlement aan te duiden. Voor ouderen en mensen met een handicap is het geen gemakkelijke opgave om hun burgerplicht te vervullen. Zij botsen voor, tijdens en na de verkiezingen op kleine en grote hinderenissen. Hoe kunnen die weggewerkt worden? Een reportage.

Of je begeleider mee het stembokje binnen mag, beslist de voorzitter van het stembureau.

Sommigen hebben er misschien weinig zin in, anderen juist heel veel. Politiek spreekt de ene persoon nu eenmaal meer aan dan de andere. Maar je stem uitbrengen, is niet alleen een kwestie van interesse en motivatie, het is ook een kwestie van toegankelijkheid. Het zal je maar overkomen dat je naar de website van je favoriete partij surft en dat je daar niet eens de namen van de kandidaten vindt omdat de site niet aangepast is voor mensen die blind of slechtziend

zijn. Of dat je een verkiezingsdebat op televisie wilt volgen maar moet afhaken omdat het niet ondertiteld is en dus niet 'verstaanbaar' voor mensen die doof of slechthorend zijn. Of dat je wel alle informatie kunt horen en/of zien, maar ze niet begrijpt omdat ze hopeloos ingewikkeld is... Voor veel ouderen en mensen met een motorische, visuele, auditieve of verstandelijke handicap zijn dit spijtig genoeg zeer herkenbare situaties.

Isabelle Heyerick is in naam van de Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties (Fevlado) lid van de kerngroep van het Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen, kortweg TOV. Het TOV streeft naar integrale toegankelijkheid voor alle doelgroepen, ook als het over verkiezingen gaat. "Met 'integraal' bedoelen we dat al wat samenhangt met die verkiezingen, toegankelijk moet zijn", legt Isabelle uit. "Dus niet alleen het gebouw, maar ook de hele procedure en alle communicatie over de verkiezingen".

Hokjes te klein

De toegankelijkheid van de stembureaus voor mensen met een mobiliteitsbeperking is in België wettelijk geregeld. Een wet van 1980 bepaalt dat per vijf stembureaus één stembokje toegankelijk moet zijn voor rolstoelgebruikers. De meeste Vlaamse gemeenten zijn goed op de hoogte van die wet en doen ook inspanningen om ze correct uit te voeren. "Toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers is vooral een kwestie van

plaats", merkt Harry Geyskens op. Hij is coördinator van de Belgische Confederatie van Blinden en Slechtzienenden (BCBS) en eveneens lid van de kerngroep van het TOV. "Het komt er bijvoorbeeld op neer een hellend vlak te plaatsen als er trappen zijn en de doorgang breed genoeg te maken".

Eens aan het stemhokje gekomen, ondervinden veel rolstoelgebruikers echter dat er zich ook nog andere problemen kunnen voordoen: het hokje is bijvoorbeeld niet breed genoeg of de rolstoel kan er wel in, maar dan kan het gordijntje niet volledig dicht. Vergeet dan maar de geheime stemming. En als een rolstoelgebruiker zich laat begeleiden, is het hokje in 99% van de gevallen helemaal te klein... "Al bij al is de bestaande wet nogal vrijblijvend", vindt Isabelle Heyerick. "De gemeenten kiezen zelf hoe ze de toegankelijkheid invullen. De wet regelt bovendien alleen de toegankelijkheid voor mensen die gebruikmaken van een rolstoel. Mensen die blind of slechtziend zijn, blijven op hun honger zitten".

WAT DOET HET TOV?

Het Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen (TOV) ijvert voor een integraal toegankelijke leefomgeving die voor iedereen bereikbaar, bruikbaar, betreedbaar en begrijpbaar is. Hiervoor oefent het TOV invloed uit op het Vlaamse beleid. Het TOV brengt de gebruikersorganisaties samen die werken rond toegankelijkheid, mobiliteit en handicap. Maken momenteel deel uit van de actieve kerngroep: Vereniging personen met een Handicap (VFG), Belgische Confederatie voor Blinden en Slechtzienenden (BCBS), Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties (Fevlado), Katholieke Vereniging Gehandicapten (KVG), Blindenzorg Licht en Liefde en vzw Marjan.

MEER INFORMATIE:

TOV, Sint-Jansstraat 32-38, 1000 Brussel,

tel. 02-515 02 58

info@toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be

www.toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be

Nederlands voorbeeld

Voor rolstoelgebruikers is de toegankelijkheid wettelijk geregeld.

In theorie kan wie blind of slechtziend is en al dan niet met de hulp van anderen de weg naar het stemhokje heeft gevonden, volledig zelfstandig zijn of haar stem uitbrengen. Het volstaat om enkele computers uit te rusten met een systeem dat de tekst uitvergroot of omzet in spraak of naar een braileregel (een toetsenbord in brailleschrift). Harry Geyskens: "De technologie bestaat, maar wordt in Vlaanderen spijtig genoeg nog niet gebruikt in de stemlokalen. Nederland staat op dat vlak heel wat verder: bij de verkiezingen van de Tweede Kamer in november 2006 waren er in 20 gemeenten aangepaste stemcomputers beschikbaar, tot grote tevredenheid van de blinde en slechtziende kiezers".

In afwachting van de installatie van aangepaste stemcomputers, hebben mensen die blind of slechtziend zijn, geen andere keuze dan een volmacht te geven of zich te laten begeleiden. Maar ook die assistentie verloopt niet altijd rimpelloos, omdat er nog geen spelregels voor vastliggen. Of de begeleider zomaar mee binnen mag in het stemhokje, hangt af van de 'goodwill' van de voorzitter van het stembureau. Isabelle Heyerick stipt aan dat er gevallen bekend zijn waarbij de persoon met een handicap zich moet laten registreren en soms zelfs de begeleider. "Er zijn daarover klachten binnengekomen na de gemeente- en provincieraadsverkiezingen in oktober vorig jaar. Als je een goed beleid wilt uitstippelen, moet je natuurlijk de doelgroep kunnen identificeren. Daarom zijn we niet 100% tegen registratie, maar het is natuurlijk niet aangenaam voor een persoon met een beperking dat hij zich moet laten registreren. Er zijn geen wettelijke bepalingen rond, waardoor er de dag zelf discussie ontstaat of dit niet indruist tegen de wet op de privacy. Dit kan opgelost worden met een duidelijke regelgeving. Als er nu een klacht binnenkomt, kan noch het TOV noch de bevoegde minister een eensluidend antwoord geven omdat er geen regels zijn".

Doe de stemtest?

Hoe zit het intussen met de overvloedige verkiezingspropaganda? Is die toegankelijk voor mensen met een visuele handicap? "Laat ons zeggen dat er nog een lange weg te gaan is", mijmert Harry Geyskens. "Pamfletten en folders zijn voor die doelgroep van geen enkel nut, zeker niet als ze in piepkleine lettertjes zijn opgemaakt. Blinde en slechtziende personen zoeken vooral hun toevlucht tot gesproken of elektronische informatie. Het internet zet de deur wijd open, maar veel websitebouwers van politieke partijen houden er blijkbaar geen rekening mee dat er onder hun bezoekers misschien blinde of slechtziende personen zijn. Een gemiste kans vind ik dat". Doen de media het beter? "De verkiezingswebsites die door kranten, televisiezenders of andere media worden opgezet, zijn ook niet of maar gedeeltelijk toegankelijk voor mensen met een visuele handicap. Bij de vorige verkiezingen hadden we bijvoorbeeld het programma 'Doe de stemtest'. De hele bevolking werd aangesproken en gemotiveerd om daar actief aan deel te nemen. Allemaal heel leuk, maar een deel van de bevolking kon niet op de website terecht. Er zijn bij de VRT klachten binnengekomen van blinde en slechtziende mensen die het interactieve deel niet konden invullen. De VRT heeft

naar aanleiding van die klachten laten weten dat er niet meer voldoende tijd was om de website aan te passen. We verwachten uiteraard dat bij een volgende editie die aanpassingen wel uitgevoerd zullen zijn... Het siert de cel diversiteit van de VRT dat ze ons hebben uitgenodigd om over de toegankelijkheid van het nieuwe VRT-gebouw te praten. Ik hoop dat die toegankelijkheidsbepoelingen ook leeft voor de programma's en de websites die de VRT ontwikkelt".

Kies keurig

Informatie over verkiezingen kunnen lezen of beluisteren is één ding, ze begrijpen is nog een ander paar mouwen. Onze maatschappij zit complex in elkaar, en voor verkiezingen geldt dat zeker. Alle initiatieven die helpen om een en ander te verduidelijken, zijn dan ook meer dan welkom. In de frontlinie duikt Toemeka op. Deze sociaalculturele beweging probeert het politieke gebeuren voor iedereen verstaanbaar te maken, door in eenvoudige taal uit te leggen waar het om gaat. Voor de komende federale verkiezingen zette Toemeka de campagne Kies-Keurig 2007 op. Toemeka verspreidt twee brochures over de werking van het parlement: 'Parlement in

Ook voor veel ouderen ligt zelfstandig gaan stemmen niet voor de hand, bijvoorbeeld omdat ze niet meer goed te been zijn of omdat de hersenfuncties vertraagd zijn.

Iedereen heeft het recht, in België zelfs de plicht, om te gaan stemmen. Maar niet iedereen heeft het even gemakkelijk om die plicht te vervullen.

verstaanbare taal' en 'Parlement in 100 woorden'. Daarnaast zijn er fiches 'Partijen in kaart' beschikbaar. Toemeka interviewde daarvoor alle partijvoorzitters over de basisuitgangspunten van hun partij en bundelde objectieve gegevens over de partijen. De fiches belichten ook enkele samenlevingsproblemen en het standpunt van de partij in kwestie daarover. In mei wordt er ook een Kies-Keurig-krant verspreid in de stations.

"Met die partijfiches en de andere publicaties hebben we een educatief pakket samengesteld", legt directeur Bruno Craps uit. "Daar hoort een DVD bij die volledig ondertiteld is en dus bruikbaar is voor dove en slechthorende personen. Met onze activiteiten richten we ons tot alle burgers en specifiek tot alle groepen van mensen die uit de boot dreigen te vallen: mensen met een verstandelijke of lichamelijke handicap, laaggeschoolden, armen, allochtonen... Bij elke campagne nemen we contact op met de overkoepelende organisaties van mensen met een handicap om de campagne voor te stellen en naar samenwerkingsafspraken te zoeken. We organiseren bijvoorbeeld ook ontmoetingen en debatten in het parlement en geven vorming aan groepen. Als er zich dove of slechthorende personen inschrijven, zorgen wij ervoor dat er een schrijftolk of een tolk Vlaamse Gebarentaal aanwezig is".

Basisburgerplicht

Toemeka is er zich ten volle van bewust dat er in de eigen communicatie ook nog drempels zitten verstopt, vooral dan voor mensen die blind of slechtziend zijn. Bruno Craps: "Onze brochures bestaan voorlopig alleen in gedrukte vorm en onze website is nog niet toegankelijk voor blinde en slechtziende bezoekers. We werken eraan om bij een volgende campagne nog meer drempels weg te werken".

Bij het TOV is men alvast opgetogen met het aanbod van Toemeka. Isabelle Heyerick: "Voor dove en slechthorende personen is het niet evident om op eenzelfde niveau als horen-

den alles te begrijpen en verwerken. Dit omdat de informatie niet altijd toegankelijk is. We hebben gemerkt dat er een grote behoefte was aan informatie over de verkiezingen: wat wordt er van je verwacht, wat zijn de gevolgen van 'je stem gaan uitbrengen'? Toemeka bevordert de mentale toegankelijkheid. Daarom werken we met hen samen om aan onze doelgroep uit te leggen wat die verkiezingen inhouden. Naar aanleiding van de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006 hebben we in samenwerking met verschillende dovenclubs in de vijf Vlaamse provincies vormingen georganiseerd in de Vlaamse gebarentaal. Die zijn gegeven door dove mensen die waren opgeleid door Toemeka. Vroeger organiseerden we ook al politieke debatavonden in de Vlaamse gebarentaal, maar die trokken vooral mensen aan die al iets van politiek afwisten. Ze hadden al een zekere basiskennis. Met de Toemeka-vorming bereiken we een veel ruimere groep. Het project maakt de basisburgerplicht van elke Vlaming toegankelijker en verdient daarom alle lof".

•
Frederika Hostens

Foto's: Stefan Dewickere en Patrick Holderbeke

TOEMEKA, BEWEGING VOOR EEN VERSTAANBARE SAMENLEVING. WAT IS DAT?

Toemeka komt op voor een verstaanbare samenleving en stelt basisinformatie ter beschikking over ons samen leven, over politiek, over de betekenis van democratie. De organisatie verspreidt daarvoor publicaties in een verstaanbare taal en organiseert laagdrempelige vorming. Daarnaast organiseert Toemeka ontmoetingen tussen mensen met meer en minder mogelijkheden, mensen die veel kansen hebben en mensen die minder kansen hebben. Het uiteindelijke doel is mogelijk maken dat mensen met verschillende 'bagage' met elkaar praten over thema's in de samenleving, zoals politiek en democratie.

Toemeka vzw is door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap erkend als sociaalculturele beweging. Voor de campagne 'Kies-Keurig 2007' is Toemeka 'manager van diversiteit'.

MEER INFORMATIE:

Toemeka, Waversebaan 352/2, 3001 Heverlee, tel. 016-40 69 61, info@toemeka.be, www.toemeka.be